

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 275.

Deel XII.

7 Juni 1947.

Adres der Redactie:

G. L. VAN EYNDHOVEN, Eindhovenstr. 36, Haarlem. — Nederland

INHOUD: Redactie: De nieuwe spelling. — **D. Mac Gillavry:** Insecten op Amerikaanschen Eik (II) en op Tamme Kastanje. — **A. Stärcke:** De boreale vorm van de roode boschmier (*Formica rufa rufa* Nyl.) op de Hooge Veluwe. — **A. Stärcke:** Levensduur van boktorlarven. — **S. Leefmans:** De physiologie van de pupale diapause bij *Platysamia cecropia* (e.a. Saturnidae). — **G. Barendrecht:** Teratologische Aanteekeningen I. — **R. A. Polak:** Bedreigen verzamelaars het voortbestaan van zeldzaamheden op haar standplaatsen? — **R. A. Polak:** Geen roekeloos gebruik van D.D.T.!

De nieuwe spelling.

Nu de Regering er toe is overgegaan officieel de vereenvoudigde spelling in te voeren, meent de Commissie van Redactie voor de Publicaties in het vervolg zoveel mogelijk deze spelling te moeten volgen om daarmee langzamerhand een einde te maken aan het sinds jaren in onze publicaties bestaande euvel van twee spellingen naast elkaar.

Hoewel zij er zich van bewust is, dat het toepassen der nieuwe regels vooral de oudere leden in het begin nog extra moeilijkheden zal veroorzaken, wil zij toch de auteurs verzoeken zoveel in hun vermogen is zich daarop over te schakelen.

Insecten op Amerikaanschen Eik (II) en op Tamme Kastanje

door

D. MAC GILLAVRY.

Naar aanleiding van mijn opwekking (cf. Ent. Ber. 257, dl. XI, 25 April 1944, pp. 180—181) om de fauna der Amerikaansche eiken eens nader te onderzoeken, ontwikkelde zich eenige correspondentie, deels botanisch en deels entomologisch, waarvan ik hier een overzicht geef, daar vermoedelijk voor 1944 wel niet veel bijdragen meer zullen loskomen. Een mijner correspondenten b.v. schrijft mij dd. 7.IX '44 uit Hilversum: „In de eerste plaats zijn de plekken vrij ver van hier, fietsen doe ik zelden of nooit en veel lopen heeft het nadeel, dat ik te veel schoeisel slijt en te hongerig word. Daar is dan in September wel bijgekomen de verhindering om te reizen en de zeer gebrekkige correspondentie-mogelijkheid.”*)

Wat het botanische betreft, was het de heer W. van Dijk, die het vuur opende, door op te merken, dat de door mij in overleg met Dr. S. J. v. Ooststroom gekozen naam *Quercus rubra* L. onjuist was. Wij hadden dien naam ontleend aan den laatsten druk van Heukels-Wächter's schoolflora. Zelfs bleek het, dat de opvatting van Valckenier Suringar, neergelegd in Meded. v. d. Landbouwhoogeschool te Wageningen 32, verh. 5, 1928, p. 19 niet meer in overeenstemming is met de momenteel geldende nomenclatuurregels.

*) Dit manuscript dateert uit het oorlogsjaar 1944 (Red.)

DEC 22 1947

Daar de heer v. Dijk wel uit het hoofd de juiste namen kon geven, maar niet de juiste titels en jaartallen, heeft Dr. v. Ooststroom die voor mij gecontroleerd, waardoor het onderstaande een combinatie is van hun beider brieven.

Het blijkt dan, dat wat Linnaeus in 1753 *Quercus rubra* noemde, een andere soort is dan de gewone bij ons aangeplante Amer. eik. Deze laatste, *Q. rubra* Du Roi, werd aldus genoemd naar in Duitschland gekweekte eiken, en beschreven in Du Roi^{**}): Die Harbkesche wilde Baumzucht, Braunschweig, 2 vol., I, 1771; II, 1772.

Met *Q. rubra* Du Roi identiek is *Q. borealis* Michaux beschreven in Michaux L.: The North American Sylva I, (1819), p. 98. Dit is dus de naam, die *Q. rubra* Du Roi moet vervangen. Onze soort is daar nog een variëteit van en wel *Q. borealis* Michaux var. *maxima* Sarg. Deze naam wordt o.a. gebruikt door het uitstekende boek van Rehder: Manual of cultivated trees and shrubs, New York, 1927, p. 170 (van dit boek verscheen juist voor den oorlog een 2e editie). Ook de directeur van de Nederl. Heide Maatschappij schrijft mij, dat wij hierbij aan den juisten naam zijn aangeland, zoodat het niet goed is, dat in de 2e editie van Boom: Nederlandsche Dendrologie, Wageningen, 1942 nog de naam *Q. rubra* Du Roi wordt gebezigd. Echter noemt hij Ashe als oudsten auteur, zoodat de naam in de nieuwe uitgave van „de Boomsoorten” van de Ned. Heide Maatsch. luidt: *Quercus borealis* Michx. var. *maxima* Ashe.

Van Dijk verstrekt bovendien de volgende aanvulling: „Ik vind *Q. borealis* nog (als „*Q. rubra*, foliis obtuse sinuatis setaceo mucronatis”) op p. 150 van een anoniem boekje: „Korte verhandeling van de Boomen, Heesters en houtagtige Kruidgewassen welke in de Nederlandsche Luststreek de winterkoude kunnen uitstaan... etc.”, Mechelen, MDCCXC. Mijn exemplaar is afkomstig uit de bibliotheek van wijlen L. A. Springer, die er den naam G. J. de Servais op het titelblad bij heeft geschreven. Onder dien auteur vermeldt Pritzel (2e dr.) het ook onder No. 8631, doch met het jaartal 1789; blijkbaar een andere titeluitgave. In Knoop, Dendrologie, Leeuwarden, 1763, komt *Q. borealis* nog niet voor, en zij was destijds in Friesland dus zeker niet algemeen bekend.

Mijn vragen hoe en wanneer de Am. eik bij ons werd ingevoerd, gaven den heer Th. C. Oudemans aanleiding mij te schrijven, dat de eikels daarvan in 1740 voor het eerst uit Amerika in Europa zijn ingevoerd en in 1825 voor het eerst in Nederland. Het is nl. van belang, hoeveel tijd er wel verlopen is, voordat iets merkbaars van insectenschade aan den Amerik. eik bij ons werd geconstateerd. In verband daarmee zocht Oudemans na in Kaltenbach: Die Pflanzenfeinde aus der Klasse der Insekten (uitgave 1874, recte 1873, cf. Journ. Soc. Bibl. nat. Hist., Vol. I, Pt. 7, Feb. 1939, p. 193), doch deze vermeldt noch *Quercus rubra* noch *Q. palustris*, terwijl hij voor *Quercus robur* (Zomereik) 537 verschillende insectensoorten opnoemt, welk aantal tegenwoordig wel veel hoger zal zijn.

Verder schrijft de heer Van Dijk over den invoer van inheemsche gewassen: „Nederland was in de 18e en in de eerste jaren der 19e eeuw tamelijk achterlijk met den invoer van Noord-Amerikaansche boomen, die toen in groote hoeveelheid vooral naar Engeland en Duitschland ging, waarschijnlijk wel omdat Engeland met zijn parken en Duitschland met

^{**}) Johann Philipp Du Roi „braunschweigischer Hofmedikus”, geb. Braunschweig 2.VI.1741, † Braunschweig 8.XII.1785 (Duroia L. fil.). Te Harbke werden omstreeks 1760 op het landgoed van den „Hofrichter” Friedrich August von Veltheim (geb. 1741, Harbke, † 1801, Braunschweig; Ve theimia Gled.) tal van exotische, meest N. Amerikaansche boomsoorten aangeplant, die door Du Roi beschreven werden (Van Dijk).

zijn landgoederen dat materiaal zoo uitnemend gebruiken konden en deze hier te lande ontbraken. De invoer van nieuwe planten was hier geheel in handen van de botanische tuinen, die voor groote boomen ongeschikt waren. Toch zou het mij verwonderen, als de Amerikaansche eik vóór 1825 hier te lande geheel onbekend zou zijn geweest. De heer Oudemans schrijft over den invoer van eikels, wat doet denken aan de toepassing in het groot, voor boschbouwkundige doeleinden. Maar de allereerste invoer zal m.i. wel geschied zijn in parken — de toentertijd in zwang komende „Engelsche” tuinen — in landschapsstijl.

Zelf heb ik een exemplaar gezien in het park van een Kasteel aan de Niers, in het Rijnland, dat gold voor een der oudste, wellicht het oudste, van Duitschland, en dus van het vastelandsche Europa, daar Duitschland toen steeds de eerste was met den invoer van N.-Amer. boomen — Engeland buiten beschouwing gelaten. Dat exemplaar was niet gezaaid, maar veredeld op *Q. robur*!

't Lijkt mij mogelijk, en niet onwaarschijnlijk, dat ook hier te lande de soort als parkboom al eerder aanwezig was."

Misschien geeft daarover uitsluitsel het boek van Krauss, maar Van Ooststroom schrijft mij, dat Krauss, J. C.: „Afbeeldingen der fraaiste, meest uitheemsche Boomen en Heesters, die tot Versiering van Engelsche Bosschen en Tuinen op onze Grond kunnen geplant en gekweekt worden", Amsterdam, MDCCCII, geen *Quercus*-soorten bevat. Penzig geeft de jaren 1803—1808 op, doch ook de exemplaren in de Universiteitsbibliotheek zijn gedateerd 1802. De catalogus der U. B. te Utrecht en "The Bradley Bibliography" vol I, Dendrology, Pt. I, p. 293, 1e kolom geven eveneens het jaar 1802.

G. L. van Eyndhoven bericht mij, dat dit boek overigens geen maatstaf is, daar het slechts een aantal genera geeft, die vooral door de bloemen bijzonder decoratief zijn. De groep der beuken, eiken, berken etc. (*Cupuliferae*) is daarin met geen enkele soort vertegenwoordigd.

Dan vervolgt Van Dijk: „De oudste N.-Amer. boomen, die ik in Nederland ken, staan in het park van Soestdijk (afgezien van enkele exemplaren in den Leidschen hortus). Ik herinner mij niet of daar *Q. rubra* (*Du Roi non L.*) bij is, en weet ook niet het jaar van aanleg, maar mij dunkt eind 18e eeuw, te oordeelen naar den omvang der boomen."

Omtrent dien invoer van Amerikaansche eiken ontving ik nog van ingenieur C. Staf, president-directeur der Nederl. Heidemaatschappij de volgende inlichtingen: „Voor zoover na te gaan, is de Amer. eik in ons land omstreeks 1740 ingevoerd, waarschijnlijk uit Engeland. In 1747 geeft E. J. van Wachendorff (*Horti Ultrajectini Index*, Trad. ad Rh.)*) den naam *Quercus rubra* als een van de vertegenwoordigers van den Utrechtschen Hortus (zie K. Wein: Die erste Einführung nord-amerikanischer Gehölze in Europa. Mitt. der deutschen Dendr. Ges. Jahrbuch 43, 1931, pag. 126).**)

De oudste Am. eiken werden op een inlandschen eikenonderstam geënt, omdat men in de meening verkeerde, dat deze Am. soort meer eischen aan den grond zou stellen dan de inl. eik. Later bleek dat echter niet het geval te zijn. Verschillende oude Am. eiken, bijv. in park Sonsbeek te Arnhem, zijn op deze wijze geënt."

Deze inlichtingen bevestigen de opinie van den heer v. Dijk en derhalve komt de Amerikaansche eik hier te lande reeds twee eeuwen voor

*) Eberhard Jacob van Wachendorff (geb. Utr. 2.XI.1703, † Utr. 22.XII. 1758, medicus, sinds Sept. 1643 hoogleeraar te Utrecht (*Wachendorfia* L. 1759, *Haemodoraceae*) (Van Dijk).

**) Daar staat niet, dat W. den naam *Q. rubra* noemt; de soort had toen nog een phrasenaam (Van Dijk).

Overgaande tot den schralen oogst over waargenomen insecten het volgende.

Rhynchota.

Terwijl de heer Staf mij schrijft, dat bij de Heide Maatschappij nog geen berichten zijn binnengekomen over waargenomen Aphiden op Am. eiken, schrijft de heer D. Hille Ris Lambers: „Van de in Amerika op eik voorkomende bladluizen is er voorzoover mij bekend geen enkele in Europa gevonden. Zelf heb ik op Amerikaanschen eik nog geen luizen aangetroffen, maar het Biol. Lab. Hoenderloo heeft er bladluizen op gevonden, die naar de beschrijving, die ik er van kreeg, *Lachnus roboris* L. waren. Dit dier neemt het niet zoo nauw met zijn keus van waardplanten. Schade doet het niet, ook al zitten er een paar honderd op een tak te zuigen.”

Zelf zag ik een kleine Cicadelline op het blad van een kiemplant zuigen. Vermoedelijk *Typhlocyba* spec.

Lepidoptera.

Van den heer W. van Dijk ontving ik eenige spinsels op den Amer. eik, die volgens den heer Wilcke zeer waarschijnlijk van een *Tortricide* afkomstig zijn.

Dezelfde berichtgever zag eens een boompje van *Q. marilandica* L. Muenchh. 1770 (= *ferruginea* Michx. 1812), dat geheel kaal geknaagd was door de rupsen van *Phalera bucephala* L. S. J. v. Ooststroo geeft nog de toelichting: „Muenchh. 1770 is Otto, Freiherr von Muenchhausen: Der Hausvater, eine ökonomische Schrift, Hannover 1765—74, 6 Vol. Pritzel merkt hierbij op: *Permulta* in erudito opere ad rem botanicam spectant: „Verzeichniss aller Bäume und Stauden welche in Deutschland fortkommen, Vol. V, 1770, p. 93—492.” Michx. 1812 is F. A. Michaux fil.: *Histoire des arbres forestiers de l'Amérique septentrionale* etc.; Paris, 1810—13. *Q. marilandica* is gebaseerd op *Q. nigra* L. β *marilandica* L., Spec. Plant., 1753, p. 996.”

Volledigheidshalve vermeld ik nog, dat wijlen J. Th. Oudemans in Juni 1918 een schoolje eieren op een blad van een jongen Amerik. eik vond (cf. Ent. Ber. No. 111, Dl. V, 1 Jan. 1920, p. 214). Deze eieren van *Macrothylacia rubi* L. leverden rupsjes, die echter niet van de eikenbladeren vraten, zooals trouwens te verwachten was.

In een artikel over *Heterogenea asella* Schiff. (*Limacodes asella* Schiff.) (Ent. Ber. no. 166, dl. VII, 1 Maart 1929, pp. 401—409), schrijft J. Th. Oudemans over de eigenaardige wijze, waarop dit slakrupsje de bladeren aanvreet, nl. zoodanig, dat het de nerven overlaat. Deze eigenaardige vraatfiguur, zooals zij typisch voorkomt op de hoofdvoedselplant van deze rupsen, de beuk, vond hij terug bij bladeren van de tamme kastanje (*Castanea sativa* Mill.) en dit bleek de boomsoort, waarop in zijn omgeving, naast beuk, *H. asella* voorkwam. De overige boomsoorten, waarvan hij in de litteratuur in het geheel 10 verschillende soorten vond, schijnen uitzonderingen te zijn, behalve misschien de eik. Zes van die boomsoorten behooren tot de Cupuliferen (Berk, Hazelaar, Haagbeuk, Beuk, Tamme Kastanje, Eik).

Het zal mij benieuwen of, als men op de vraatfiguur let, men dit diertje dan ook op den Amerikaanschen eik zal vinden. Ik meen er de vraatfiguur wel eens op gezien te hebben, maar was toen niet op de hoogte van de leefwijze der *Heterogenea*-rupsjes. Ziet men zoo'n vraatfiguur, dan vindt men het rupsje aan de onderzijde der bladeren; liefst moet men er begin October naar uitzien. Heeft het rupsje het terrein van zijn werkzaamheid reeds verlaten, dan moet men de cocon zoeken in de buurt; deze wordt vastgehecht daar, waar een gaffel door een takje en een daaruit ontspringend twijgje of bladsteeltje wordt gevormd.

Het zoowel op eik als op *Castanea sativa* voorkomen van een insect, wordt meer waargenomen; zoo vermeldt Olga Hering, dat van de drie op eik mineerende palaeartische *Fischeria*-soorten (Microlep.) er twee zoowel in eikebladeren als in *C. vesca*-bladeren mijngangen maken. (cf. Olga Hering: Die Blattminierer-Gattung *Tischeria* in ihren palaearktischen Arten. Entomol. Jahrb. Krancher, 1926 (Dec. 1925), pp. 99—106, met fig.). Zie ook hieronder bij *Coleoptera*.

Coleoptera.

(*Melolontha melolontha* L.) Ofschoon in 1944 wel meerdere exemplaren op allerlei loofhout voorkwamen (zelfs werd een exemplaar op *Rhododendron* gevangen), mocht het mij niet gelukken dezen kever op of onder Amerikaanschen eik te vinden. Daarentegen nam ik een paar voederproeven met een viertal ♀♀, dat ik op kiemplantjes van Am. eik zette. Kiemplanten van den Am. eik zijn direct van die van den inl. eik te onderscheiden, doordat de bladnerven eenige mm. buiten den bladrand uitkomen. Ook zijn de bladeren lichter van kleur en gewoonlijk grooter. Ik nam de geheele plantjes om zodoende het loof goed frisch te houden. Na 24 uur werden de bladeren aangevreten en bleven de dieren dagenlang met dit voedsel in een jampot in leven.

De volgende kevers nam ik nog te Nunspeet waar:

Attelabus nitens Scop. Op 22 Juni '44 vond ik een ♀ bezig een eierpakket te maken, geheel op de wijze zooals dat bij den inl. eik gemaakt wordt. Aan een blad er naast was zoo'n pakketje al afgewerkt.

Door mij werden dezen zomer ook eierpakketten gevonden op de bladeren van de tamme kastanje. Of deze van *Attelabus nitens* Scop. of wel van *Apoderus coryli* L. afkomstig zijn, kan ik nog niet beoordeelen. Sommige pakketten zaten op de gewone wijze als bij eik aan het perifere einde van de middennerf. Een had blijkbaar te hoog gegrepen en een tweede insnijding $\frac{1}{2}$ cm. meer perifeer-waarts gemaakt, waarmee het insect blijkbaar voldoende blad voor zijn pakket had. Daarboven bevonden zich dus de twee horizontaal uitgespreide overtollige bladstrookjes van $\frac{1}{2}$ cm. breedte, en de middennerf had zodoende een dubbelen knik. *)

Op een ander blad zaten twee pakketjes ieder op een zijnerf aan den zelfden bladkant. Hier liepen dus de insnijdingen niet recht maar gebogen naar de nerf.

Het gebruiken der bladeren van *Castanea vesca* Gaertn. door *Attelabus nitens* Scop. (*curculionoides* L.) voor eiernestjes, is overigens voor de Noord-Veluwe reeds door Dr. J. Th. Oudemans vermeld in het Verslag der 44e Zomerverg. 1889 der N.E.V., zie Tijdschr. v. Entom. dl. XXXIII, 1890, p. XXIX.

Volgens Heukels, Schooflora (1915) is de naam van de tamme kastanje *Castanea sativa* Mill(er). (= *Fagus castanea* L. = *C. vesca* Gaertn.), teste Corporaal).

Deporaus betulae L. — J. C. H. de Meijere vermeldt het voorkomen in zeer grooten getale op Amerikaanschen eik op den straatweg Hilversum—Baarn Juni 1912 (cf. Versl. 67e Zomerverg. N.E.V., T. v. E. LV, 1912, pp. LIV—LV). Het meest opmerkelijke in zijn mededeeling is, dat daar een duidelijke voorkeur voor Amer. eik te constateren viel. Op de berken er vlak bij vond hij slechts enkele peperhuisjes en op de Europeesche eiken geen een. Beide laatste boomsoorten behoorren evenals haagbeuk en els, naast natuurlijk de berk zelf, tot die boomsoorten waar *D. betulae* L. meer op voorkomt. Dit is wel iets analoogs

*) G. L. van Eyndhoven vond tezamen met Ir. G. A. Graaf Bentinck in den zomer van 1944 te Amerongen dergelijke eierpakketjes op *Castanea*. Zij waren gemiddeld wat grooter dan zij aan de eikenbladeren plegen te zijn.

aan hetgeen door mij in Bergen werd waargenomen, waar deze kever bepaald aan els boven berk de voorkeur gaf (cf. Ent. Ber. No. 239, Dl. XI, 1 Mei 1941, pp. 335—336).

Het in zijn geval geconstateerde en masse spoedig afvallen der koker-tjes trok ook De Meijere's aandacht. Naar ik meen, is dit echter iets zeer gewoons tegen dat de larven vrijwel ontwikkeld zijn. Een apart onderzoek of het geparasiteerd zijn der larven van invloed kan zijn, verdient m.i. nog speciaal onderzocht te worden. Het voorkomen van een vroege en een late generatie kan ook zijn invloed doen gelden.

Cryptocephalus nitidus L. (det. J. B. Corporaal) vond ik vreten-de aan een Amer. eikenblad. Volgens Everts in heidestroken gewoon.

Misschien mag er nog verband gelegd worden tusschen Amer. eik en de vangst door mijn zoon van een specimen van *Halysia* (*Psyllobora*) *vigintimaculata* Say, 14/21 April 1927 Nunspeet, zie het Verslag v. d. 23e Zomerverg. 1928, Tijdschr. v. Ent. dl. 71, p. LXXIX—LXXX. Dit Am. insect. wordt zoo af en toe in Europa aangetroffen. Door Reitter en Horion wordt het niet voor Duitschland vermeld. Everts vermeldt import met Californische vruchten te Rotterdam. Bij de vangst hier te Nunspeet, ver van een import haven, werd er geen aandacht aan geschonken of het van een Am. eik kwam; trouwens pas veel later na de vangst werd het dier als een Amerikaansch insect herkend. Amerik. eiken waren toen allang in Nunspeet aanwezig. Het dier zal wel van Aphiden leven, zie wat hierboven over Aphiden op Am. eik werd medegedeeld.

Xyleborinus xylographus Say 1826 (= *Xyleborus saxeseni* Rat.) ♂ ♂. Op het landgoed „de Rips” (Peel) in Am. eikenstammetjes (M. de Koning) en bij Renkum (D. L. Uyttenboogaart). Zie A. Reclaire en P. van der Wiel: Bijdrage tot de Kennis der Nederl. Kevers I, Ent. Ber. No. 195, Dl. IX, 1 Jan. 1934, p. 19. Opmerkelijk, dat deze door Say naar Amer. exemplaren beschreven kever, die aan de palaeartische *X. saxeseni* Rat. identiek schijnt te zijn, hier zijn Amer. landgenoot, den rooden eik, terugvindt, en dezen attaqueert. Overigens blijkt Say zijn *xylographus*, evenals Ratzeburg zijn *Saxeseni*, oorspronkelijk op pijnboom gevonden te hebben en wordt de soort pas later ook van loofboomen gemeld, gelijk blijkt uit het volgende onderzoek, dat ik aan den heer J. B. Corporaal te danken heb:

Xyleborinus xylographus Say.

Say: Description of new species of Coleopterous Insects inhabiting the United States (in Journ. Acad. Sciences Philadelphia, Vol. V, 1825, p. 160—204; Vol. V, 1826, p. 237—284) — Uit: Complete Writings of Thomas Say, Vol. II, 1859, p. 317 & 318 (= Say's origineel p. 255 & 256.)

p. 255: *Bostrichus* Fabr. [*Tomicus* Latr.]

p. 256: 3. *B. xylographus*.

.....This insect is abundant in forests of the pine (*Pinus mitis* Mx.) to which it is very destructive. Immedialety beneath the bark, on the wood, it excavates a rectilinear groove, with short, equal, lateral grooves at right angles with the preceding.

It varies considerably in size.

Volgens Hagedorn in Ipidae (Col. Cat. [Junk-Schenkling], Pars 4, 1910, p. 112—113) zou Say ♂ en ♀ beschreven hebben (hetgeen ik in het origineel echter niet heb kunnen terugvinden), en zou de soort gerekend moeten worden onder het subgenus *Xyleborus* Eichh. (Bedel) i.sp. Als verbreidingsgebied geeft Hagedorn op: Canada, Ver. Staa-ten von N.-Amerika, Europa, Japan, Kaukasus, Canar. Ins.

Volgens denzelfden is *X. Saxesensi* Rat. een synoniem (♀).

Bostrichus Saxeseni Rat. I, ed. 1, 1837, p. 167; id., ed. 2, 1839, p. 204. Beide in mijn bezit.

Ed. 1, 1837, p. 167 :

2) *B. Saxesenii* (dem Clausthaler, um die Forstinsecten so verdiensten Entomologen zu Ehren)

Im Holze (s. S. 135) sowohl der Nadelhölzer (Fichte, Kiefer als der Laubhölzer (Buche, Birke, Pappel) und zwar bis nach dem südlichen Deutschland verbreitet (Schweiz, Ungarn, Bayern Hr. Waltl).

p. 135 :ich habe schon mehrmals die Larven von *Bost. Saxesenii* mitten im Holze auf einer Fläche von 3—4 „Länge und 2—3“. Breite gedrängt beisammen gefunden und eben so später die Käfer.

Ed. 2, 1839, pp. 204 & 165 :

Letterlijk identiek met het bovenstaande.

In A. Winkler's Cat. Col. regionis palaearcticae pars. 13, 1932 *Scolytidae* = *Ipidae* conscripsit Karl E. Schedl) wordt de soort *xylographus* in het geheel niet genoemd. Hierin wordt op pag. (= kolom) 1646 onder No. 8768, *Xyleborus Saxesenii* Ratz. als eigen soort opgevoerd, met als verbreidingsgebied : E. Can. Ca. Sib. Jp.

In Cat. Col. America North of Mexico by Charles W. Leng, 1920 (*Scolytoidea* =) *Ipoidea* prepared with the assistance of Mr. J. M. Swaine) wordt op pag. 342 vermeld No. 18506 *Xyleborus Saxesenii* (Ratz.). 37—167 in het subgenus *Xyleborinus* Reitt. (13—79) met verbreidingsgebied Eur. N.Y. Mich. Ind. en No. 18507 *xylographus* (Say) 25—256 in het subgenus s.str. met verbreidingsgebied N.Y. Va. Wis.

In de supplementen I—III (1927—1933) op dit werk worden de beide soorten verder niet genoemd.

Desgevraagd schrijft de heer D. L. Uyttenboogaart mij nog : „De *Xyleborinus xylographus* Say uit Renkum is afkomstig uit een oude *Prunus avium* L. uit mijn tuin. In 1932 maakte ik de inspectie van De Koning naar Risp (Peel N. Br.) mede en vond de soort toen zelf in Am. eik. Die eiken waren tevens sterk aangetast door :

Anisandrus dispar F., hetgeen De Koning in 1931 ook reeds had geconstateerd. Beide soorten zijn Ambrosia-Kevers en dus laat de houtsoort hun onverschillig, mits slechts de Ambrosia er op groeien kan.”

Hymenoptera.

Door mij werd op 22 Juni '44 een imago van een bladwesp geobserveerd, die zich langen tijd op een blad van den Am. eik ophield. Bladwesp-eieren of -larven zag ik niet. De naam van het insect werd mij door den heer Wilcke opgegeven als *Tenthredo maculata* Geoffr.

In een kort artikel in Krancher's Entomologisches Jahrbuch 1929 : „Gibt es Pflanzen, die gegen Insektenfrass immun sind?“ maakt M. Wolff op p. 184 de volgende opmerking : „Dagegen kann die geringe Anfälligkeit der amerikanischen Eiche vielleicht eine echte Immunität sein und chemisch, wahrscheinlicher noch physikalisch, bedingt sein. Man denke an die äusserst robusten Blätter! Exakte Untersuchungen stehen m. W. noch aus.“ Er zijn, dunkt mij, verschillende redenen om toch eerder aan chemische oorzaken te denken. Ten eerste wordt de Amerikaansche eik in zijn eigen land genoeg aangetast door allerlei insecten. Ten tweede, die robustheid der bladeren valt erg tegen, tenminste de bij ons aangeplante grootbladerige Amer. eiken hebben in het voorjaar sappige, soepele bladeren. Dit is juist de tijd, dat zij bij ons door enkele rupsen, kevers etc. worden aangetast. Wanneer het voorjaar veel regenstormen heeft, blijkt ook, dat de bladeren dan veel te lijden hebben en inscheuren. Eerst later in het seizoen worden de bladeren robuust. Mijn indruk is, dat onze eik-insecten er den smaak nog niet van beet hebben.

Naar ik hoop zal het onderwerp, waar deze bijdrage over gaat, de belangstelling van velen blijven gaande houden. Mij rest nog, alle medewerkers, die mij door determinaties of anderszins behulpzaam waren, hartelijk dank te zeggen.

Nunspeet, Sept. 1944.